

ความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง
และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช
ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

RELATIONSHIPS BETWEEN RESILIENCE QUOTIENT (RQ) AND
PERCEIVED SELF – EFFICACY AND ACADEMIC ACHIEVEMENT IN
PSYCHIATRIC NURSING PRACTICUM COURSE OF SENIOR NURSING
STUDENTS, THAI RED CROSS COLLEGE OF NURSING

เครือวัลย์ ศรียารัตน์, พยม. (Kruewan Sriyarat, RN, M.N.S.)*

วีณา เจียบนา, คบ. (Vena Jiebna, RN, B.Ed.)**

Abstract

Objectives: The purposes of this correlational study were 1) to describe of Resilience Quotient (RQ) and perceived self – efficacy of senior nursing students, and 2) to investigate the correlation between Resilience Quotient (RQ) and perceived self – efficacy and academic achievement in psychiatric nursing practicum course of senior nursing students.

Methods: The accessible population consisted of 180 nursing students of the Thai Red Cross College of Nursing in academic year 2012. Research instruments consisted of 1) Resilience Quotient questionnaire developed by department of mental health, ministry of public health, and 2) perceived self – efficacy in psychiatric nursing practicum course questionnaire developed by researcher. All questionnaires were content validated by panel of experts. Cronbach's alpha were at .85,

and .95, respectively. Frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficients were employed to analyze the data.

Results: Results were showed as follows:

1) An average score of resilience quotient of senior nursing students was in the normal level ($\bar{X} = 64.38$, $SD = 5.46$).

2) An average score of perceived self – efficacy in psychiatric nursing practicum course of senior nursing students was in the high level ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 0.40$).

3) Resilience Quotient had a significant positive correlation with perceived self – efficacy in psychiatric nursing practicum course of senior nursing students ($r = .26$, $p < .001$).

4) Resilience Quotient had a significant positive correlation with academic achievement in psychiatric nursing practicum course of senior

*Corresponding author, อาจารย์ประจำภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนและจิตเวช วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
Email: acare_45@hotmail.com

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนและจิตเวช วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

nursing students ($r = .05, p < .001$).

Conclusion: The findings suggest that Resilience Quotient is important and should be promoted to enhance perceived self-efficacy and academic achievement in psychiatric nursing practicum course.

Keywords: Resilience Quotient, Perceived self-efficacy, Academic achievement, Nursing student

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพลังสุขภาพจิต การรับรู้ความสามารถของตนเอง และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตกับการรับรู้ความสามารถของตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

วิธีการศึกษา: ประชากรตัวอย่าง (accessible population) คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบประเมินพลังสุขภาพจิต พัฒนาโดยกรมสุขภาพจิต และแบบประเมินการรับรู้ความสามารถตนเองในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชพัฒนาโดยผู้วิจัย เครื่องมือทุกชุดได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และจากการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของเครื่องมือเท่ากับ .85 และ .95 ตามลำดับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษา: ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยของพลังสุขภาพจิตอยู่ในระดับปกติ ($\bar{X} = 64.38, SD = 5.46$)

2. นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90, SD = 0.40$)

3. พลังสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถตนเองในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.26, p < .001$)

4. พลังสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.05, p < .001$)

สรุป: ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าพลังสุขภาพจิตมีความสำคัญอย่างยิ่งและควรมีการเสริมสร้างเพื่อให้นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถของตนเองและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: พลังสุขภาพจิต การรับรู้ความสามารถของตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักศึกษาพยาบาล

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2547 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ได้จัดการ

เรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ให้แก่นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ซึ่งนักศึกษาจะได้รับประสบการณ์เรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ อาทิเช่น การฝึกปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวมในผู้รับบริการทุกช่วงวัยที่มีความผิดปกติทางจิตที่อยู่ในภาวะเฉียบพลันและเรื้อรัง ครอบคลุมการดูแลรักษา การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันปัญหาทางจิต และการเสริมสร้างสุขภาพ การฝึกทักษะในการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพในเชิงบำบัดกับผู้รับบริการ (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, 2555) การจัดประสบการณ์ดังกล่าวจำเป็นต้องมอบหมายให้นักศึกษาดูแลผู้ป่วยจิตเวชเป็นรายบุคคล จากการศึกษพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความยุ่งยากใจต่อการฝึกปฏิบัติการคลินิกจิตเวช โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยครั้งแรก นักศึกษาอาจไม่แน่ใจในความสามารถของตนเอง กลัวการเริ่มต้นการสนทนา กลัวว่าการสนทนาจะไม่เป็นลักษณะของการบำบัด (Chareston & Happell, 2005; Perese, 1996) และไม่สามารถทำนายถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้เนื่องจากอาการของผู้ป่วยจิตเวชเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ทำให้นักศึกษารู้สึกไม่ปลอดภัยและถูกคุกคาม (Rushworth & Happell, 1998) จากการศึกษาระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติทางคลินิกจิตเวช พบว่ามีความเครียดสูงกว่านักศึกษาที่ปฏิบัติในหอผู้ป่วยอื่น (อัศวิน นามะกันคำ, ชาลินี สุวรรณยศ, พงนิย์ ภาควุมิ, และวราวรรณ ภูมิคำ, 2551) การที่นักศึกษาต้องเผชิญกับความเครียด ทำให้บางคนอาจมีปัญหาด้านสุขภาพกายและจิต อันทำให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา รวมทั้งปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Burnard, Haji Abd Rahim, Hayes, & Edwards, 2007) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ

แบนดูรา(Bandura, 1977)ที่ได้กล่าวไว้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้านทั้งด้านสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาการเรียนการสอน ผู้สอน กิจกรรม ตัวผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งปัจจัยด้านตัวผู้เรียนนั้นจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าลักษณะอย่างหนึ่งที่เรียกว่า พลังสุขภาพจิต (ความแข็งแกร่งในชีวิต) ในนักศึกษาพยาบาลมีความเกี่ยวข้องทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (พัชรินทร์ นินทจันทร์ ทศนา ทวีคุณ, จริยา วิทยะศุภกร, และพิศสมัย อรทัย, 2554; Beauvais, Stewart, DeNisco, & Beauvais, 2014) นั่นคือนักศึกษาพยาบาลที่มีพลังสุขภาพจิตสูงก็มีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

พลังสุขภาพจิต (resilience quotient) เป็นความสามารถทางอารมณ์และจิตใจของบุคคลที่สามารถ ปรับตัว ฟื้นฟูสภาพอารมณ์และจิตใจได้อย่างรวดเร็วภายหลังเหตุการณ์วิกฤติหรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก พลังสุขภาพจิตเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของบุคคลที่สามารถรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดฝัน พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสผ่านพ้นปัญหาอุปสรรคไปได้ และดำเนินชีวิตต่อไปให้มีความสุข พลังสุขภาพจิตประกอบด้วยพลังสามด้านด้วยกันได้แก่ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านกำลังใจและด้านการจัดการกับปัญหา บุคคลที่มีพลังสุขภาพจิตดีเมื่อเผชิญกับวิกฤติจะมีความสมดุลทางอารมณ์ มุ่งแก้ปัญหามากกว่าการใช้อารมณ์และความรู้สึก มีความรู้สึกมีคุณค่า รู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี จัดการกับอารมณ์เศร้าเสียใจและฟื้นตัวได้เร็ว หากบุคคลขาดพลังสุขภาพจิตในการรับมือกับภาวะวิกฤตอาจทำให้บุคคล มีความเครียดที่รุนแรง มีความคิดทำร้ายตนเอง ทำให้มี

บุคลิกภาพและอารมณ์ที่ผิดปกติจนอาจถึงขั้นป่วยเป็นโรคทางจิตเวช (สมพร อินทร์แก้ว, เยาวนาฏ ผลิตนพทเกียรติ, ศรีวิภา เอี่ยมสะอาด และสายศิริ คำนวณนะ, 2552) ซึ่งบุคคลที่มีพลังสุขภาพจิตสูงจะมีความเชื่อมั่นและใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้ต้องเผชิญกับภาวะคุกคาม (ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล, 2548)

การที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ดีขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนเองจากทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูรา (Bandura, 1977) ได้กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความเชื่อหรือความมั่นใจของบุคคลในการตัดสินใจพิจารณาเกี่ยวกับความสามารถของตนเองที่จัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมที่ต้องการภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ บุคคลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในแต่ละสถานการณ์แตกต่างกันก็จะกระทำพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน การรับรู้ความสามารถของบุคคลนั้นไม่คงที่ และสามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ดังนั้นการรับรู้ความสามารถของตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดการกระทำหรือปฏิบัติพฤติกรรมของบุคคล กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีความเชื่อหรือมั่นใจว่าสามารถกระทำพฤติกรรมนั้นได้ จะมีแรงจูงใจ อดทน อุตสาหะ ไม่ท้อถอย และมีแนวโน้มกระทำพฤติกรรมได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการที่นักศึกษาพยาบาลจะสามารถปฏิบัติตามประสบการณ์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในรายวิชาการพยาบาลจิตเวชได้ดี ขึ้นอยู่กับการรับรู้ความสามารถของตนเองในขณะฝึกปฏิบัติในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช เนื่องจาก

นักศึกษามีแรงจูงใจ ความอุตสาหะ ไม่ท้อถอย รวมทั้งมีความอดทนถึงแม้จะต้องเผชิญกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้ป่วยจิตเวช ทั้งนี้ นักศึกษาที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชที่ดีนั้น มีความเกี่ยวข้องกับการมีพลังสุขภาพจิตที่ดีด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมในประเทศไทย ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับพลังสุขภาพจิตในนักศึกษาพยาบาลค่อนข้างจำกัด ถึงแม้จะพบว่าการศึกษาพยาบาลมีพลังสุขภาพจิตที่สูงจะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลสามารถอดทนต่อแรงกดดัน มีกำลังใจที่เข้มแข็ง และสามารถจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ไม่ยุติสัมพันธภาพกับผู้ป่วยจิตเวชก่อนระยะเวลาที่กำหนด ช่วยให้นักศึกษาสามารถให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยได้อย่างมั่นใจมากขึ้น อันจะส่งผลดีต่อระดับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วย จิตเวช (สมฤดี อนันต์ปฏิเวช, วิภา เพ็งแสงรัมย์, จันทร์เพ็ญ อัครสถิตานนท์, 2554) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาระดับพลังสุขภาพจิต การรับรู้ความสามารถของตนเองในขณะฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตการรับรู้ความสามารถของตนเอง และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และช่วยให้นักศึกษาให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยจิตเวชและครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระดับพลังสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2555

2. ศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2555

3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตและการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2555

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2555

สมมติฐานการวิจัย

1. พลังสุขภาพจิตของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2555

2. พลังสุขภาพจิตของนักศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติการ

พยาบาลจิตเวชวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย
ปีการศึกษา 2555

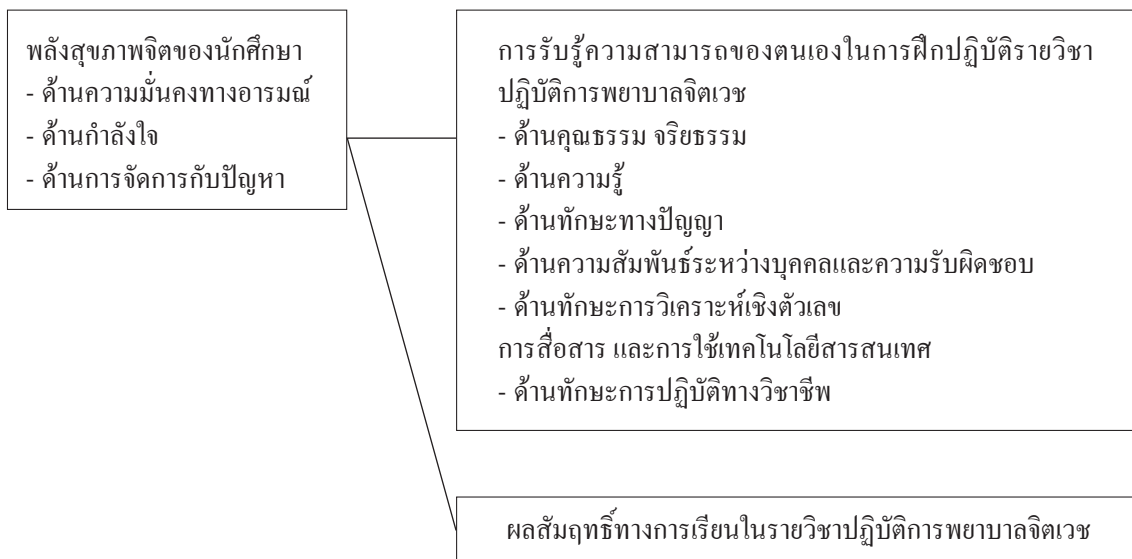
กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพลังสุขภาพจิต กับ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองศึกษาตามแนวคิดการรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy) ของแบนดูรา (Bandura, 1977) โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษาพยาบาลในรายปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชนั้น ใช้ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework: TQF) สาขาพยาบาลศาสตร์

จากการทบทวนวรรณกรรม ก็แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของพลังสุขภาพจิตกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีพลังสุขภาพจิตที่ดีจะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลสามารถอดทนต่อแรงกดดัน มีกำลังใจที่เข้มแข็ง และสามารถจัดการปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม อันจะส่งผลดีต่อระดับความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยจิตเวช (สมฤดี อนันต์ปฏิเวช และคณะ, 2554) และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องยังพบว่า พลังสุขภาพจิตด้านกำลังใจคือ จิตใจที่มุ่งมั่น

ไม่ทอดทิ้งเอาชนะปัญหาอุปสรรค ซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากการเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ผู้ที่เชื่อมั่นในความสามารถของตนเองจะสามารถทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ (สมพร อินทร์แก้ว และคณะ, 2552) ซึ่งจะส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี นักศึกษาพยาบาลที่มีพลังสุขภาพจิตสูงก็มีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนที่ดี (พัชรินทร์ นันทจันทร์ และคณะ, 2554) ดังนั้นพลังสุขภาพจิตของนักศึกษาน่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถของตนเองในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นประชากรตัวอย่าง (accessible population) คือ นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2555 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช จำนวน 180 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม จำนวน 3 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พัฒนาโดยผู้วิจัย ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับ อายุ เพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. แบบประเมินพลังสุขภาพจิต (resilience quotient) ของกรมสุขภาพจิต แบบประเมินนี้เป็น

เครื่องมือที่ใช้ประเมินความสามารถของบุคคล 3 ด้าน คือ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (อีดี) จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ข้อ 1-10 ด้านกำลังใจ (อีดี) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ข้อ 11-15 และด้านการจัดการกับปัญหาหรือต่อสู้อาชนะอุปสรรค (สู้) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ข้อ 16-20 ข้อคำถามในแบบประเมินมีจำนวน 20 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาได้ค่า Content Validity Index (CVI) เท่ากับ .90 และจากการนำไปใช้กับบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .85

3. แบบประเมินการรับรู้ความสามารถตนเองในการฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช แบบประเมินนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการรับรู้ความสามารถตนเอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้กรอบทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูรา (Bandura, 1977) ร่วมกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาพยาบาลศาสตร์และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2547) ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ความสามารถตนเองทั้ง 6 ด้านคือด้านคุณธรรมจริยธรรมจำนวน 4 ข้อ (ข้อ 1-4) ด้านความรู้ จำนวน 4 ข้อ (ข้อ 5-8) ด้านทักษะทางปัญญา จำนวน 10 ข้อ (ข้อ 8-18) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบจำนวน 7 ข้อ (ข้อ 19-25) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 5 ข้อ (ข้อ 26-30) และทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ จำนวน 9 ข้อ (ข้อ 31-39)

รวมข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 39 ข้อ ซึ่งได้มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน จากการวิเคราะห์ความตรงของเนื้อหาได้ค่า Content Validity Index (CVI) เท่ากับ .85 และได้นำไปทดลองใช้กับผู้ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .95

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม จากวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยและผู้วิจัยได้ให้การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตลอดกระบวนการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยเพื่อขออนุมัติช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลที่ไม่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระยะเวลา พร้อมทั้งชี้แจงสิทธิของกลุ่มตัวอย่างในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้โดยผู้วิจัยมีการดำเนินการให้ผู้เข้าร่วมวิจัยมีการเซ็นยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรใน Consent form ก่อนตอบแบบสอบถาม และแจ้งกับผู้เข้าร่วมการวิจัยว่าการตอบแบบสอบถามตลอดจนข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ จะไม่มีผลต่อการวัดและประเมินผลรายวิชาของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยมีสิทธิที่จะปฏิเสธและถอนตัวจากการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา หากรู้สึกไม่สบายใจ โดยไม่มีผลกระทบต่อการเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากได้รับความเห็นชอบจาก

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม จากวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยอนุมัติให้สามารถเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลกับนักศึกษาพยาบาลจากผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยเพื่อขออนุมัติช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลที่ไม่กระทบต่อการจัดการเรียนการสอนโดยเก็บรวบรวมข้อมูลภายใน 2 สัปดาห์ หลังเสร็จสิ้นการฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างแนะนำตัวและให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย การดำเนินงานวิจัย สิทธิผู้เข้าร่วมวิจัย หลังจากกลุ่มประชากร ลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัย จึงดำเนินการเก็บข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามเอง ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ส่วน คือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลแบบประเมินพลังสุขภาพจิต (resilience quotient) และแบบประเมินการรับรู้ความสามารถตนเองในการฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ใช้เวลาในการตอบไม่เกิน 30 นาที หากมีข้อสงสัยในการตอบแบบสอบถามสามารถสอบถามจากผู้วิจัยได้ทันที ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิเสธหรือถอนตัวการตอบแบบสอบถามหรือการวิจัยได้ตลอดเวลาถ้าไม่สะดวกหรือไม่สบายใจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ระดับพลังสุขภาพจิต และระดับการรับรู้ความสามารถตนเองในการฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน

2. ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่าตัวแปรที่ศึกษามีการกระจายของข้อมูลเป็นโค้งปกติ จึงหาความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิต และการรับรู้ความสามารถของตนเองฯ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ใช้เกณฑ์แปลผลระดับความสัมพันธ์ ดังนี้ค่า $r > .70$ มีความสัมพันธ์ในระดับสูง ค่า r ระหว่าง .30 - .70 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง และค่า $r < .30$ มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (ประคอง กรรณสูตร, 2542)

ผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศ หญิง คิดเป็นร้อยละ 98.3 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 1.7 ส่วนใหญ่มีอายุ 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.7 ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 21.50

2. จากการศึกษาระดับของพลังสุขภาพจิต นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทยปีการศึกษา 2555 พบว่า นักศึกษามีระดับพลังสุขภาพจิตในระดับปกติ ($\bar{X} = 64.38$, $SD = 5.46$) และเมื่อจำแนกระดับของพลังสุขภาพจิตรายด้านพบว่า นักศึกษามีพลังสุขภาพจิตทุกด้านอยู่ในระดับปกติ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รายด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ($\bar{X} = 31.26$, $SD = 3.09$) และรองลงมาคือด้านกำลังใจ ($\bar{X} = 17.87$, $SD = 1.67$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดการกับปัญหา ($\bar{X} = 15.25$, $SD = 1.94$) และจากการศึกษาระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองนักศึกษา

พยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2555 พบว่าระดับการรับรู้ความสามารถของนักศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 0.40$) และเมื่อจำแนกระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองนักศึกษายาบาลชั้นปีที่ 4 รายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง

บุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.47$) รองลงมาคือด้านด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.47$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร ($\bar{X} = 3.80$, $SD = 0.48$) และจากการศึกษามีระดับคะแนนการฝึกปฏิบัติการพยาบาล อยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{X} = 78.10$, $SD = 2.93$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของพลังสุขภาพจิต ระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองและระดับคะแนนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา (n = 180)

ตัวแปรที่ศึกษา	$\bar{X}$	SD	ระดับ
องค์ประกอบของพลังสุขภาพจิต (RQ)			
ความมั่นคงทางอารมณ์	31.26	3.09	ปกติ
กำลังใจ	17.87	1.67	ปกติ
การจัดการกับปัญหา	15.25	1.94	ปกติ
รวมทุกด้าน	64.38	5.46	ปกติ
การรับรู้ความสามารถของตนเอง			
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	3.90	0.49	มาก
ด้านความรู้	3.82	0.50	มาก
ด้านทักษะทางปัญญา	3.81	0.44	มาก
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.03	0.47	มาก
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและ	3.80	0.48	มาก
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ			
ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ	3.98	0.47	มาก
รวมทุกด้าน	3.90	0.40	มาก
คะแนนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษา			
คะแนนรวม (Total)	78.10	2.93	ค่อนข้างดี

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตกับการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

ปีการศึกษา 2555 พบว่าพลังสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตและการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติ
รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช (n = 180)

ตัวแปรที่ศึกษา	การรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติรายวิชา ปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช		
	สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (r)	p-value	ระดับความ สัมพันธ์
องค์ประกอบของพลังสุขภาพจิต (RQ)			
ความมั่นคงทางอารมณ์	.19	.05	ต่ำ
กำลังใจ	.23	.01	ต่ำ
การจัดการกับปัญหา	.25	.01	ต่ำ
ภาพรวม	.26	.001	ต่ำ

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล
สภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2555 พบว่าพลังสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา
ปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช (n = 180)

ตัวแปรที่ศึกษา	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
	สัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (r)	p-value	ระดับความ สัมพันธ์
องค์ประกอบของพลังสุขภาพจิต (RQ)			
ความมั่นคงทางอารมณ์	.01	.000	ต่ำ
กำลังใจ	.18	.05	ต่ำ
การจัดการกับปัญหา	.17	.000	ต่ำ
ภาพรวม	.05	.000	ต่ำ

การอภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาระดับของพลังสุขภาพจิต นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช วิทยาลัยพยาบาล

สภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2555 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีระดับพลังสุขภาพจิตภาพรวมอยู่ในระดับปกติ ($\bar{X} = 64.38$, $SD = 5.46$) และจากการจำแนกระดับของพลังสุขภาพจิตรายด้านพบว่า

ทุกด้านอยู่ในระดับปกติ คือ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ($\bar{X} = 31.26$, $SD = 3.09$) ด้านกำลังใจ ($\bar{X} = 17.87$, $SD = 1.67$) และด้านการจัดการกับปัญหา ($\bar{X} = 15.25$, $SD = 1.94$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ การประชุมปรึกษาการพยาบาล (nursing care conference) และการประชุมปรึกษาทางการพยาบาลก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติการพยาบาล (pre-conference and post-conference) (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, 2555) ซึ่งมีส่วนช่วยให้นักศึกษามีการค้นคว้าหาความรู้ การร่วมอภิปรายประเด็นปัญหาต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือปัญหาที่พบในการฝึกปฏิบัติ ตลอดจนการให้ข้อมูลย้อนกลับของผู้สอนในการวางแผนการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยเป็นรายบุคคล ช่วยให้นักศึกษาสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ กนกนุช จำภักตร์ (2006) ที่ได้กล่าวว่า การประชุมปรึกษาทางการพยาบาล จะช่วยให้พยาบาลใหม่ได้เรียนรู้การตอบสนองปัญหาของผู้ป่วยอย่างมีหลักการและเหตุผล ได้แลกเปลี่ยนความรู้ เรียนรู้จากบุคลากรคนอื่น ๆ ทำให้พยาบาลใหม่เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่าวิธีการดังกล่าวเป็นการส่งเสริมการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งผลักดันให้เกิดพลังสุขภาพจิตด้านการจัดการกับปัญหา (วีณา, 2555) นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชที่ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนและผู้สอน (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, 2555) ซึ่งการที่ผู้สอนให้ความเข้าใจและการยอมรับทำให้นักศึกษาเกิดความ

มั่นใจรวมทั้งการให้คำชมแก่นักศึกษาที่ปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างถูกต้อง จะช่วยให้นักศึกษาเกิดกำลังใจ (อดิรัตน์ วัฒนไพลิน และนพพร เจริญสุข, 2542) ส่งผลให้เกิดพลังสุขภาพจิตด้านกำลังใจ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชยังมุ่งเน้นให้นักศึกษาใช้ตนเองเป็นเครื่องมือในการบำบัด (therapeutic use of self) การส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความตระหนักรู้ (self-awareness) ในความรู้สึก อารมณ์ ความคิดของตนเอง ร่วมกับการใช้การสะท้อนคิด (reflection) (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, 2555) วิธีการนี้ช่วยผู้เรียนรู้ตัว รู้เท่าทันความคิดและอารมณ์ จะทำให้เกิดสติ ไม่ปรุงแต่งต่อยอดความคิดทางลบ ทำให้เกิดพลังสุขภาพจิตด้านความมั่นคงทางด้านอารมณ์ (วีณา, 2555) จากการเรียนการสอนในรายวิชาดังกล่าวจะทำให้ให้นักศึกษามีพลังสุขภาพจิตในระดับปกติถึงแม้ว่าจะต้องพบกับปัญหาขณะฝึกปฏิบัติงานและมีความเครียด ความวิตกกังวลในการดูแลผู้ป่วยจิตเวช เช่นเดียวกับ การศึกษาของ สมจินดา ชมพูนุช และวรรณเพ็ญ อินทร์แก้ว (2555) ที่ได้ศึกษา พลังสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล ความฉลาดทางอารมณ์ และความเครียดของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 ปีการศึกษา 2553 พบว่า พลังสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 อยู่ในระดับปกติ และสอดคล้องกับการศึกษาของ (สมฤดี อนันต์ปฏิเวช, วิภา เพ็งเสงี่ยม, และจันทร์เพ็ญ อัครสถิตานนท์, 2554) ที่ได้ศึกษาพลังสุขภาพจิตในภาพรวมและรายด้านของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลเชนต์เทอร์ซา ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์ปกติ

2. จากการศึกษาาระดับการรับรู้ความ

สามารถของตนเอง นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ขึ้นฝึกปฏิบัติ รายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2555 พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $SD = .40$) และจากการจำแนกระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 รายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.03$, $SD = .47$) รองลงมา คือ ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.98$, $S.D. = 0.47$) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 3.90$, $S.D. = 0.49$) ด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.82$, $SD = .50$) ด้านทักษะทางปัญญา ($\bar{X} = 3.81$, $SD = .44$) และ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร ($\bar{X} = 3.80$, $SD = .48$) ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก มีกลยุทธ์การสอน และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ที่ครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 6 ด้าน ดังนี้

- 1) มีกลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยการปลูกฝังจรรยาบรรณวิชาชีพการพยาบาลและมีการประชุมปรึกษาประเด็นจริยธรรมในกรณีศึกษาผู้ป่วยจิตเวชให้กับนักศึกษาในทุกกลุ่ม (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, 2555) ซึ่งรูปแบบการสอนดังกล่าวสอดคล้องกับนักการศึกษาหลายท่านที่ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกคิดวิเคราะห์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม (ทิสนา แคมมณี, 2553) และการอภิปรายกรณีศึกษา (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2553) ตลอดจนการปลูกฝังจรรยาบรรณวิชาชีพ (กอบกุลปราบประชา, 2557) เป็นกลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรม
- 2) มีกลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมให้เกิด

ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรู้ อาทิเช่น การมอบหมายกรณีศึกษา การประชุมปรึกษาทางการพยาบาล ทำให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, 2555) รวมทั้งการอภิปรายกลุ่มย่อยโดยแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้ศึกษามากับเพื่อนในกลุ่ม ช่วยทำให้เกิดผลลัพธ์ด้านความรู้ (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2553) 3) มีกลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ ด้านทักษะทางปัญญา โดยการมอบหมายกรณีศึกษา ผู้ป่วยจิตเวช ให้นักศึกษาวางแผนการพยาบาล (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, 2555) ซึ่งต้องใช้กระบวนการพยาบาล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การประเมินสภาพ การวินิจฉัยการพยาบาล การวางแผนการพยาบาล การปฏิบัติการพยาบาล และการประเมินผลทางการพยาบาล ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญา (cognitive process) (Wilkinson, 2001) 4) มีกลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ โดยการมอบหมายงาน อาทิ เช่น การฝึกปฏิบัติการเป็นผู้นำกลุ่มกิจกรรมบำบัด ช่วยพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำที่ดี การทำงานเป็นทีม (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, 2555) สอดคล้องกับ กอบกุลปราบประชา (2557) ที่กล่าวไว้ว่า การกำหนดการทำงานกลุ่มย่อยโดยให้หมุนเวียนการเป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การให้ความสำคัญในการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับในกลุ่ม ช่วยทำให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ 5) มีกลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และการสื่อสาร โดยมอบหมายให้นักศึกษาได้ฝึกทักษะการสื่อสาร

เพื่อการบำบัดกับผู้ป่วยจิตเวช รวมทั้งให้บันทึกการสื่อสารเพื่อการบำบัด (วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย, 2555) เป็นการส่งเสริมการทักษะการพูดและการเขียน นอกจากนี้การมอบหมายกรณีศึกษาให้นักศึกษาได้ค้นคว้าหาข้อมูลและฝึกการนำเสนอในการอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า เรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอให้ผู้อื่นเข้าใจได้ รวมทั้งการให้ความสำคัญในการอ้างอิงที่มาของแหล่งข้อมูล ที่เป็นกลยุทธ์การสอนเพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข และการสื่อสาร (กอบกุลปราบประชา, 2557) 6) มีกลยุทธ์การสอนที่ส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านทักษะปฏิบัติทางวิชาชีพ โดยการฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงในแหล่งฝึกที่มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่ครบถ้วนตามรายวิชา ภายใต้การดูแลของอาจารย์และพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง การเรียนรู้ตามสภาพจริง (authentic learning) ซึ่งการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ช่วยพัฒนาทักษะในการปฏิบัติ การแก้ปัญหา การร่วมมือการสื่อสารและความคิดสร้างสรรค์ (Billings & Halstead, 2012) จึงสรุปได้ว่าจากวิธีการจัดการเรียนการสอน และการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้นักศึกษา ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ที่ครอบคลุม ผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 6 ข้อ ดังกล่าว ส่งผลให้นักศึกษา มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองการศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน และมีระดับคะแนนการฝึกปฏิบัติการพยาบาล อยู่ในระดับค่อนข้างดี ($\bar{X} = 78.10$, $SD = 2.93$) ทั้งนี้ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองนักศึกษาพยาบาลโดยใช้ใช้ผลลัพธ์ของการเรียนรู้ 6 ด้าน ตามกรอบมาตรฐาน

คุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework: TQF) สาขาพยาบาลศาสตร์

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตกับการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ปีการศึกษา 2555 พบว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจาก บุคคลที่มีพลังสุขภาพจิตด้านความมั่นคงทางอารมณ์ที่ดี จะมีความเชื่อมั่นในตัวเองว่าสามารถควบคุมอารมณ์ตัวเองได้เมื่อเผชิญกับแรงกดดัน และมองเหตุการณ์ต่าง ๆ เชิงบวก มีมุมมองที่ช่วยลดความรู้สึกเชิงลบ มีวิธีผ่อนคลายในทางที่เหมาะสม ในทางตรงกันข้าม เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับเหตุการณ์ความยากลำบาก และรับรู้ว่าคุณมีความเครียด ความวิตกกังวล จะทำให้ความมั่นใจในความสามารถของตนเองลดลง (Grotberg, 1995) และบุคคลที่มีพลังสุขภาพจิตดีเมื่อเผชิญกับวิกฤติ จะมีความสมดุลทางอารมณ์ มุ่งแก้ปัญหามากกว่าการใช้อารมณ์และความรู้สึก มีความรู้สึกมีคุณค่า รู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี (สมพร อินทร์แก้ว และคณะ, 2552) ดังนั้นการที่นักศึกษาพยาบาลที่มีพลังสุขภาพจิตที่ดี หรืออยู่ในระดับปกติ จึงมีแนวโน้มที่จะมีการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชที่ดีด้วย สอดคล้องกับ การศึกษาพลังสุขภาพจิตในเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นปัจจัยที่สนับสนุนพลังความสุขภาพจิต และการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางถึงระดับสูงกับพลังสุขภาพจิต (Schwarzer & Warner, 2013) และพบว่าพลังสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการ

รับรู้ความสามารถของตนเองในกลุ่มเด็กวัยรุ่น (Speight, 2009) นอกจากนี้ ประเวศตันติพิวัฒนสกุล (2548) ยังได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีพลังสุขภาพจิตสูงจะมีความเชื่อมั่นและใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้ต้องเผชิญกับภาวะคุกคาม

4. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังสุขภาพจิตกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ขึ้นฝึกทฤษฎีปฏิบัติ การพยาบาลจิตเวชวิทยาลัยพยาบาล สภาวิชาชีพไทย ปีการศึกษา 2555 พบว่าพลังสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ พชรินทร์ นันทจันทร์ และคณะ, (2554) ที่ได้ศึกษา ความแข็งแกร่งในชีวิตและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล โรงเรียนรามาริบดีพบว่า พลังสุขภาพจิต (ความแข็งแกร่งในชีวิต) ในนักศึกษาพยาบาลมีความเกี่ยวข้องทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคคลที่มีพลังสุขภาพจิตที่ดี มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านกำลังใจและด้านการจัดการกับปัญหา บุคคลที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ จะมีจิตใจที่มั่นคงไม่หวั่นไหว เมื่อมีความกดดันหรือมีความเครียด ก็จะมีการระบายความเครียดตลอดจนมีวิธีการที่ช่วยให้อดทนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ส่วนบุคคลที่มีพลังสุขภาพจิตด้านกำลังใจ จะมีขวัญและกำลังใจในการฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งกำลังใจนั้นเกิดได้จากการพูดกับตนเอง หรือการได้รับการปลอบใจจากผู้อื่น บุคคลที่มีพลังสุขภาพจิตด้านการ

จัดการกับปัญหา จะสามารถจัดการแก้ไขปัญหาได้ โดยใช้ความสามารถของตนเอง หรือขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในกรณีที่ไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้แม้ว่าพลังสุขภาพจิตจะแยกองค์ประกอบได้แต่เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์บุคคลจะใช้พลังสุขภาพจิตแบบผสมผสาน (สมพร อินทร์แก้ว และคณะ, 2552) จะเห็นได้ว่าลักษณะของผู้ที่มีพลังสุขภาพจิตที่ดีดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า การพัฒนาระบบการศึกษาที่มุ่งเรื่องพลังสุขภาพจิตจะส่งผลให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูง (Nicolli, 2014) และการศึกษาพบว่า การส่งเสริมพลังสุขภาพจิตและการปรับตัวในการเรียนระดับมหาวิทยาลัยของนักศึกษาจะช่วยพัฒนาการตัดสินใจและความสำเร็จในการเรียน (DeRosier, Frank, Schwartz, & Leary, 2013)

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า พลังสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ความสามารถในการปฏิบัติรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาลสภาวิชาชีพไทย ปีการศึกษา 2555 จึงควรจัดกิจกรรม โปรแกรมส่งเสริมระดับพลังสุขภาพจิตของนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้ให้นักศึกษามีการรับรู้ความสามารถตนเองและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

2. ด้านการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรอื่น ๆ ที่สามารถอธิบายตัวแปรได้ เพื่อความครอบคลุมในการวิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณยุพา รอยกุลเจริญ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอมอร ชินพัฒนวงศา หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนและจิตเวช และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หม่อมหลวงสมจินดา ชมพูนุท ที่ได้ให้การสนับสนุนการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกษรินทร์ ศรีสง่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาพร จินันท์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มณวิภา สารรินทร์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงและความครอบคลุมของเครื่องมือวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กนกนุช จำกักรัตน์. (2549). เทคนิคการประชุม ปรึกษาทางการพยาบาล. *สารวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก*, 4(2), 1-10.
- กอบกุล ปราบประชา. (2557). *กลยุทธ์การสอนและกลยุทธ์การประเมินผลการเรียนรู้*. สืบค้นเมื่อ 7 เมษายน 2558, จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ <http://www.eng.rmutk.ac.th/engweb/>
- ทิสนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง วรรณสุต. (2542). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล. (2548). *คู่มือจัดกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพจิตใจสำหรับบุคลากร สาธารณสุข*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พัชรินทร์ นันทจันทร์, ทัศนาวทิคุณ, จริยาวิริยะศุภ, และพิสมัย อรทัย. (2554). ความแข็งแกร่งในชีวิตและความเครียดของนักศึกษาพยาบาล โรงเรียนรามาชิดิ. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*, 25(1), 1-13.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2553). *กลยุทธ์การสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีณา บุญแสง. (2555). *คู่มืออบรมหลักสูตรการเสริมสร้างพลังสุขภาพจิต*. นนทบุรี: สำนักสุขภาพจิตสังคมกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. (2555). *คู่มือการศึกษาภาคปฏิบัติวิชาการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัย.
- วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. (2547). *หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต* (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2547). กรุงเทพฯ: วิทยาลัย.
- สมพร อินทร์แก้ว, เยาวนาฏ ผลิตนนทเกียรติ, ศรีวิภา เอี่ยมสะอาด และ สายศิริ ด่านวัฒนะ. (2552). *คู่มือเปลี่ยนร้ายกลายเป็นดี: พลังสุขภาพจิต*. นนทบุรี: สำนักสุขภาพจิตสังคมกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สมฤดี อนันต์ปฏิเวช, วิภาเพ็งเสี่ยม, และจันทร์เพ็ญ อัครสถิตานนท์. (2554). การศึกษาเปรียบเทียบพลังสุขภาพจิตก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3

- วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา*, 4(1), 38-51.
- สมจินดา ชมพูนุท และวรรณเพ็ญ อินทร์แก้ว. (2555). พลังสุขภาพจิต ความฉลาดทางอารมณ์ และความเครียดของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต*, 26(2), 87-98.
- อติรัตน์ วัฒนไพลิน และนพพร เจริญสุข. (2542). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารพยาบาลศาสตรมหาวิทยลัยมหิดล*, 17(4), 37-48.
- อัศวินี นามะกันคำ, ชาลิณี สุวรรณยศ, พงนิษฐ์ ภาณุภูมิ, และวราวรรณ ภูมิคำ. (2551). ความเครียดและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในการฝึกปฏิบัติงานที่หอผู้ป่วย. *พยาบาลสาร*, 35(2), 26-36.
- Beauvais, A. M., Stewart, J. G., DeNisco, S., & Beauvais, J. E. (2014). Factors related to academic success among nursing students: A descriptive correlational research study. *Nurse Education Today*, 34, 918-23.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.
- Burnard, P., Haji Abd Rahim, H. T., Hayes, D., & Edwards, D. (2007). A descriptive study of Bruneian student nurses' perceptions of stress. *Nursing Education Today*, 27, 808-818.
- Charleston, R., & Happell, B. (2005). Coping with uncertainty within the preceptorship experience: The perceptions of nursing students. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 12(3), 303-309.
- DeRosier, M. E., Frank, E., Schwartz, V., & Leary, K. A. (2013). The potential role of resilience education for preventing mental health problems for college students. *Psychiatric Annals*, 43(12), 538-544.
- Grotberg, E. H. (1995). *A guide to promoting resilience in children: Strengthening the human spirit*. Netherlands: Bernard van Leer Foundation.
- Nicoll, W. G. (2014). Developing transformative schools: A resilience-focus paradigm for education. *International Journal of Emotional Education*, 6, 47-65.
- Perese, E. F. (1996). Undergraduates' perceptions of their psychiatric practicum: Positive and negative factors in inpatient and community experience. *Journal of Nursing Education*, 35(6), 281-285.
- Rushworth, L., & Happell, B. (1998). Psychiatric nursing education: Doing the impossible?. *Archives of Psychiatric Nursing*, 12(6), 319-325.
- Schwarzer, R., & Warner, L. M. (2013). Perceived self-Efficacy and its relationship to resilience. In S. Prince -Embury & D. H. Saklofske (Eds.), *Resilience in children, adolescents, and adults: Translating research into*

practice (pp.139-40). New York: Springer Science & Business Media.

Speight, N. P. (2009). *The relationship between self-efficacy, resilience and academic achievement among African American urban adolescents*. Doctoral dissertation, Washington DC: Howard University.

Wilkinson, J. M. (2001). *Nursing process and critical thinking* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.